

عنوان مقاله:

گفتمان روشنفکران دینی در دوره پهلوی دوم (با تاکید بر آرا مهندس بازرگان و دکتر شریعتی

محل انتشار:

اولین کنگره ملی تفکر و پژوهش دینی (سال: 1393)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

مجتبی دانای طوس - دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم آباد، ایران

محمد فلاح - کارشناس ارشد روابط بین الملل، دانشکده علوم سیاسی، دانشگاه آزادشهرضا، ایران

علی ستاری - استادیار دانشکده علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم آباد ایران

خلاصه مقاله:

فضای سیاسی ایران پس از شهریور 1320 شاهد رقابت گفتمان های سیاسی رقیب با گفتمان پهلویسم (گفتمان هژمونیک) یعنی مارکسیسم، لیبرالیسم و اسلام گرایی است. گفتمان روشنفکری دینی که از گفتمان اسلامی گرا و لیبرالیسم منبعث شده زمینه های هژمونیک شدن آن به تدریج در زمان پهلوی دوم اتفاق می افتد. حال این گفتمان با کدام مفصل بندی در صدد برساختن معنای مورد نظر خود بود. دال مرکزی دی این گفتمان چه بود و با کدام گفتمان توانست معنای مورد نظر خود را بر جامعه ایران بقبولاند به ویژه آنکه هنوز برخی از نشانه های گفتمان مدرنیته در قالب لیبرالیستی و پهلویسم و حتی مارکسیسم در جامعه مقبولیت داشت. به عبارتی این مقاله در پی تبیین این مسئله می باشد که نسبت دین و مدرنیته در گفتمان اسلامگرایی در دوره ی محمد رضا شاه چیست. این مسئله ی پژوهشی بر اساس نظریه تحلیلی گفتمان لاکلاو موفه بررسی شده است. یافته ها نشان می دهد گفتمان روشنفکری دینی در مقابل گفتمان های پهلویسم، مارکسیسم و ناسیونالیسم لیبرال موجودیت یافت و نسبت به مدرنیته رویکردی انتقادی و گزینشی داشته است. با مفصل بندی و باز تعریف بعضی دال ها زمینه های هژمونیک شدن گفتمان دینی را فراهم نمود. انسداد تجربه مدرنیزاسیون ایرانی در قالب گفتمان پهلویسم نشان داد که برای بومی کردن مدرنیته باید از بستر دین حرکت کرد. پس استقرار دموکراسی بدون توجه به دین منجر به استبداد و انسداد گفتمانی می شود، چنان که در دوره رضا شاه اتفاق افتاد. مهندس بازرگان و دکتر شریعتی به عنوان دو شخصیت روشنفکر دینی با ارائهاسلامی سیاسی لیبرال و چپ به نوعی رژیم پهلوی و سایر گفتمان ها را «غیریت» دانسته و در بازگشت به خویشتن و اصول و آموزه های اسلام و اهل بیت کوشیدند.

کلمات کلیدی:

گفتمان اسلام گرا، مدرنیته، دین، شریعتی، بازرگان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/370185>

